

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal álláspontja az adó-és járulékrendszer célszerű átalakításáról 2009-ben

Budapest, 2007. december 17.

Készítette: Zara László

Kiegészítette és szerkesztette: Török Ádám

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal álláspontja az adó-és járulékrendszer célszerű átalakításáról 2009-ben

Az anyagot a Gazdasági Versenyképességi Kerekasztal 2007. dec. 17-i ülésén 8 igen, 1 tartózkodás és 1 ellenszavazat mellett fogadta el.

A Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal többmenetes vita után 2007 júniusában megfogalmazta adó- és járulékreform téziseit, amely a vitában résztvevők többségi szakmai álláspontját tükrözte. A tézisek mögött azonban inkább a résztvevők szakmai tapasztalata állt, mint kutatási eredmények. Ezért a Kerekasztal a tézisek alátámasztására vagy elvetésére az egyes témákban kutatásokat kezdeményezett, amelyek folyamatosan, a szeptember-november időszakban el is készültek.

A kutatások és a viták eredményei alapján a Kerekasztal szükségesnek tartja, hogy a 2009. évtől megvalósuljon egy átfogó adó- és járulékrendszer módosítás az alábbiak szerint. A javaslatok részletezése előtt azonban fontosnak tartjuk leszögezni, hogy a magyar gazdaságban a versenyképesség-javításhoz átfogó gazdaságpolitikai irányváltás szükséges, amelynek az adó- és illetékrendszeri javaslatok csak részét képezhetik, de ennél mindenképpen jóval többre van szükség. A Kerekasztal hangsúlyozza azt is, hogy javaslatcsomagja egységes egészet képez, s emiatt nem tartaná szerencsésnek, ha egyes kiragadott elemekkel kapcsolatban, nem pedig az egész csomaggal kapcsolatban hivatkoznának rá. A Kerekasztal nem kormányzati szervezet, és ezért nem tud és nem is kíván részt vállalni az adó- és járulékrendszer, valamint az egész versenyképesség megjavításával kapcsolatos kormányzati felelősségből.

A.

1.

Kiemelten fontos, hogy az élőmunka terhei érezhetően csökkenjenek. A munkát terhelő adók és járulékok negatív export- és telephelyi versenyképességi hatásának veszélye miatt az EU-ban is jellemző a implicit adóráták némileg csökkenő trendje az 1990-es évek vége óta, aminek következtében mintegy 1 százalékpontos csökkenés következett be. Bár Magyarországon is volt átmeneti csökkenés, a magyar implicit adóterhelés jelenleg a nyolcadik legmagasabb az Unióban. Térségünkben pedig csak Csehországban található magasabb ráta.

Magyarországon a munkát terhelő adóék¹ [a munkáltató által fizetett összes bérjellegű kifizetés (adókkal és járulékokkal együtt) és a dolgozó által kézhez kapott nettó bér hányadosa] kirívóan magas, jóval az EU átlag feletti.

Az élők munkaterhek csökkentésénél elsősorban a **munkaadót terhelő járulékok csökkentése szükséges**, mivel ennek implicit rátája több mint 5 százalékkal magasabb, mint az EU átlag. A munkát terhelő járulékok csökkentésének érezhetőnek, legalább 8-10 százalékot elérőnek kell lennie, mivel egy 1-2 százalékos csökkentéstől nem várható érdemi foglalkoztatás-növelő hatás.

A járulékcsökkenésre elsősorban a 29%-os TB-járulék csökkentésével kellene sort keríteni, mivel ezt a járulékot a foglalkoztatási formától (alkalmazott, megbízás) függetlenül minden foglalkoztatottra kivetik². A járulék belső szerkezetét (ti. hogy ebből mi kerül a nyugdíjbiztosítási valamint az egészségbiztosítási alapba) attól függően kell meghatározni, hogy a nyugdíjrendszer átalakítása mit kíván meg – figyelemmel arra is, hogy az egészségbiztosítási rendszer átalakítása, különösen a külső tőkebevonás milyen eredménnyel jár.

2.

Függetlenül az előzőekben javasoltaktól megszüntetendő a **vállalkozói járulék**, amely 12 milliárddal terheli a vállalkozók által végzett munkát. Ennek ugyanis csak nem egész 4%-a került kifizetésre vállalkozóknak munkanélküli ellátásra, vagyis ez a közteher nem járulék, hanem adó szerepet tölt be.

3.

A **személyi jövedelemadó és a munkavállalói járulék** implicit adórátája nem tér el az EU átlagtól, ezért a munkavállalókat terhelő szja és járulékok **csökkentése nem elsődleges követelmény**. Ugyanakkor azonban – figyelemmel a velünk és az utánunk az Unióhoz csatlakozott államokhoz képest Magyarországon létező magasabb mértéket – szükséges ezek szerkezetének is a felülvizsgálata. A Kerekasztal nem támogatja a szakmai vitákban rendszeresen felmerülő különféle „egykulcsos adó” elképzelések egyikét sem.

---

¹ Az adóék egy egyedülálló, az átlagbér 2/3-át kereső dolgozó esetében 2005-ben Magyarországon 42,9%, ami 2007-ben 3%-al nőtt, így a negyedik legmagasabb terhelésű ország lettünk Belgium, Dánia, és Svédország után.

² Kisebbségi véleményként megfogalmazódott, hogy a TB-rendszert a járulékok oldalán is védeni kell, azaz a járulékcsökkenés miatt ne csökkenjenek a TB-kiadások, illetve, hogy a járulékfizetőknek is legyen beleszólásuk a járulékok felhasználásába. A járulékcsökkenés államháztartási bevételeket csökkentő hatásának ellensúlyozására az anyag több más helyen is tartalmaz javaslatokat. A második kisebbségi érveléssel szemben pedig – mélyebb vita nélkül – megfogalmazódtak a korábbi TB-önkormányzatokkal kapcsolatban szerzett rossz tapasztalatok

Alapvető követelmény az szja terhelés csökkentése úgy, hogy a személyi jövedelemadóztatás átfogóan felülvizsgálatra és megváltoztatásra kerüljön az alábbiak szerint:

A szolidaritási adónak a Kerekasztal által 2009. január 1-re javasolt megszüntetésével (vagy a továbbiakban javasoltak megvalósításától függően egy részének vagy egészének egy felső adómértékként történő fenntartásával) egyidőben indokolt az szja kulcsainak és sávhatárainak átfogó felülvizsgálata. Olyan megoldás szükséges, amely megszünteti az átlag körüli keresetek túladóztatását, valamint a korábbi szinten rögzült „minimálbér” adómentességét az adójóváírás kiiktatásával. Ugyanakkor egy alacsony szinten alkalmazva megfontolandó a 0%-os adómérték.

Az adóköteles természetbeni juttatások – ide értve a céges autókat is – általános szabálytól eltérően történő adóztatását indokolt megszüntetni, és azokat az összevonandó jövedelmekre vonatkozó szja- és járulékszabályokkal szükséges terhelni, függetlenül attól, hogy azt a foglalkoztatott vagy nem foglalkoztatott kapja.

A nem munkaviszonyban és a foglalkoztató által megbízási jogviszonyban foglalkoztatottak (*önfoglalkoztatók, nem egyéni vállalkozók*) esetében indokolt megszüntetni a *tételes költségelszámolás lehetőségét*, aminek folytán csak egy diktált költséghányad (pl. a jelenlegi 10%) lenne levonható. A foglalkoztató által megbízási szerződéssel foglalkoztatottak esetében ez a költséghányad nem lenne lehetséges.

Az osztalékjövedelmek adóztatásánál megszüntetendő a sávós adóztatás (25, illetve 35%), mivel ez a mikro- és kisvállalkozások egy része esetében egyértelműen az adóeltitkolásra ösztönöz. Alacsony tőkeellátottságuk miatt ugyanis 25%-os mértékkel osztalékjövedelmet nem tudnak realizálni, szemben a nagyvállalkozásokkal, ahol ilyen korlát nincs.

A *nem összevonandó (forrásadó jellegű) jövedelmek* eltérő adómértékeit is egységesíteni szükséges, mert a jelenlegi rendszer átláthatatlan.

Az szja rendszerében *megszüntetendő azoknak a bevételeknek az adómentessége* – ide értve a munkáltató által különféle címen adható juttatásokat is, mint például a számítógép-, internet-használat, az üdülési csekk, az étkezési támogatás, az iskolakezdési támogatás, stb. –, amelyek gyakorlatilag jövedelmek, ugyanakkor sem adót, sem járulékot nem viselnek. Ebben a körben csak kivételesen szabad megtartani jövedelmeket adómentesnek; ezek a mentességek azonban csak az állami, önkormányzati segélyezési, támogatási rendszerből juttatottakra terjedhetnek ki.

Ugyancsak *megszüntetendő minden, jelenleg adót nem viselő járandóság köztehermentessége*, ide értve a nyugdíjakat is (amelyek nettó értékét természetesen bruttósisítással kell megőrizni). Kivételt esetleg egyes szociálpolitikai célú juttatások jelenthetnek az olyan esetek mellett, ahol az adómentesség megszüntetését nemzetközi egyezmény nem teszi lehetővé.

Az adókedvezmények ugyancsak megszüntetendők két fontos kivétellel. Ezek közül a hosszú távú befektetések (kiemelten a Hosszú Távú Befektetési Számla) adómentessége részben, az öregségi öngondoskodást ösztönző adókedvezmények pedig teljesen a nyugdíjrendszer implicit támogatását szolgálhatják, miközben a Hosszú Távú Befektetési Számla tőkepiac-élénkítő hatású is lehet. Az adókedvezmények, illetve –mentesség alapfeltétele, hogy a hosszú távú befektetési célú befizetéseket az adóalany 5-10 évig, az öregségi gondoskodást szolgáló befizetéseket pedig nyugdíjba vonulásáig nem használhatja fel. A családi kedvezményeket az adórendszeren kívül, a szociális ellátórendszeren belül kell nyújtani, elsősorban állami költségvetési, másodsorban önkormányzati rendszerben.

4.

A **vállalkozásokat terhelő különadó megszüntetésével a társasági adó** mértéke általánosan 20%-ra emelhető, amiből 50 millió forint adóalapig az adó 10% lenne, ha a különbség beruházási, fejlesztési, foglalkoztatásbővítési célra kerül felhasználásra. Az adóalap megállapításnál – néhány, esetleg időtartamhoz kötött (mint például az alakulást követő néhány [2-3] évben keletkezett veszteség) kivételtől eltekintve – az adóalap csökkentő és növelő tételeket meg kell szüntetni, vagyis az adóalap megállapítása a vállalkozás által – a neki előírt – számviteli vagy adókönyvelési nyilvántartásból megállapított eredmény alapján történik.

Az adókedvezményeket csak rendkívül indokolt esetben – például környezetvédelmi beruházásoknál – indokolt fenntartani a jövőben. A kedvezményezettknél biztosítani kell a teljes átláthatóságot (például nyilvános hatástanulmánnyal) a kedvezmény igénybevétele előtti döntési időben. Értelemszerűen a már beruházási kedvezményt igénybevevőknél ez nem szüntethető meg, ezek a kedvezmények a kifutásig fenn kell, hogy maradjanak.

Az adóalapmódosító tételek és az adókedvezmények miatt az effektív társasági adó mérték alig több 11%-nál (amelyben a mikro- és kisvállalkozások átlagot növelő közel 16%-os átlagos mértéke is benne van). Így az adókedvezmények, valamint az adóalap módosítók megszüntetése – 2006-ban az adóalap módosító tételek 259 milliárddal, az adókedvezmények 113 milliárddal csökkentették a társasági adót – nem járna

társasági adó (és különadó) kieséssel, sőt már rövid távon is növekedhetne az ebből származó bevétel³.

A társaságiadó-bevétel növekedése lehetőséget teremtene arra, hogy megszüntetésre kerüljön **az innovációs járulék, a szakképzési hozzájárulás, a rehabilitációs járulék, a vállalkozói járulék, valamint a nemzeti kulturális járulék** [„kisadók”] (ezek összege 2006-ban 86 milliárd Ft volt).

Az „**elvárt adó**” fenntartható, de elsősorban „nevelő cézzal”, tehát nem feltétlenül számottevő költségvetési bevételt hozó tételként. Javasoljuk átnevezését „alapadóra” azzal, hogy ezt árbevétel-alapon minden vállalkozásnak fizetnie kelljen, viszont lehessen vonni a vállalkozási nyereségadóból.

Az „elvárt adó” jelenlegi rendszerének megtartása esetén megfontolandó a szabályozás olyan módosítása is, amely csökkenti azt az egyes vállalkozóknál megfigyelhető manipulálási törekvést, hogy eredményét (adóalapját) az „elvárt adó” szintjére állítsa be. Ennek módja lehet például az, hogy ha meghatározott számú évnél több ideig tapasztalható az „elvárt adó” alap egy vállalkozásnál, akkor az adóalapot valamilyen korrekciós szorzóval állapítják meg.

5.

Az iparüzési adó megszüntetése abban az esetben javasolt, ha az abból kieső mintegy 400 milliárd forint az önkormányzatoknál más adókból pótolható.

a) alternatíva:

Az iparüzési adó megszüntetése esetén be kellene vezetni az önkormányzatok által kivethető 10%-os mértékű helyi nyereségadót, amelynek az alapja azonos lenne a társasági adó (a Versenyképességi Kerekasztal által javasolt módon számított) alapjával, mivel (nagy valószínűséggel) csak ez pótolhatná a kieső iparüzési adó tömegét.

b) alternatíva:

Lehetséges olyan megoldás is, hogy a társasági adó mértéke nem 20, hanem 22%, ami 18% központi és további 4% helyi adóból állna. A társasági adóalap szélesítéséből és az adókedvezmények szűkítéséből adódóan a jelenlegi társaságiadó-bevétel (a „kisadók” megszüntetése esetén is) biztosítottnak látszik.

---

³ A veszteségtovábbvitel időbeli korlátozása a gazdaság fehéredését is szolgálná. Mégpedig nemcsak a mikro- és kisvállalkozásoknál a jövedelem-eltitkolás csökkenésével, hanem a multinacionális társaságok által is alkalmazott – de adóhatósági ellenőrzéssel nem vagy csak nehezen feltárható – nem piaci transzferárak vagy menedzsmentdíj-számlázás csökkenésével.

c) alternatíva:

Mivel az önkormányzatok finanszírozása összetett kérdéskört érint, ezért az iparüzési adó megszüntetésére nem teszünk javaslatot.

6.

Az EVA rendszerét indokolt fenntartani, de abban változtatás szükséges.

Meg kell szüntetni az EVA-s adóalanyok által történő áfa-felszámítást, és az uniós szabályoknak megfelelően alanyi adómentesnek kell minősíteni ezeket a vállalkozókat. Ha a 25 milliós értékhatárnál nem lehetséges alanyi mentesség az uniós eljárások után, akkor a bevételi értékhatárukat arra a szintre kell csökkenteni (ez valószínűleg 15 millió Ft környékén lenne, mert más EU tagországok is körülbelül ilyen értékhatárokat alkalmaznak).

Az adó mértéke ezzel egyidejűleg 10%-ra csökkenne.

A változtatással megszűnne az, hogy az EVA-s által számlázott 20% áfát a vevője a költségvetésből visszaigényelje, majd azt az EVA-snak az ellenérték részeként átadva, az adó egy részét a költségvetés fizesse. A változással sem a tisztességes EVA-s vállalkozást, sem a költségvetést nem érné jövedelemkiesés, ugyanakkor a változtatás elősegítené a gazdaság fehéredését.

7.

Az élők munkaterhek csökkentésének részbeni fedezeteként

- a 20%-os általános forgalmi adó mértékét indokolt növelni 22-24%-ra, ugyanakkor
- az alapvető élelmiszerek és az élők munkaterhes szolgáltatások 20%-os áfáját csökkenteni indokolt 16-18%-ra, továbbá
- a szálláshely szolgáltatás 20% áfáját – a beutazó idegenforgalom versenyképességének megtartása, majd emelése érdekében 5-10%-ra szükséges csökkenteni (különös tekintettel arra, hogy az Unióban ez a mérték kirívóan magas, tehát így a magyar idegenforgalom költség-versenyképességét látványosan növelni lehetne, ami összességében nagyobb adóbevételekkel is járhatna).

Az áfakulcsok csökkentésével érintett termékeknél csökkenne az ár, de legalább is megállna az árnövekedés, illetve a magasabb kulcsú termékeknél – elsősorban a műszaki és ruházati termékeknél – a verseny miatt csak mérsékelt áremelkedés következne be.

Ugyancsak emelni szükséges a dohánytermékek és az alkoholtermékek **jövedéki adóját**. A Kerekasztal nem osztja azt a véleményt, hogy ezzel jelentősen növekedne a csempészet, mivel a VPOP kialakított ellenőrzési-felderítési rendszere ezt már jelenleg is hatékonyan megakadályozza.

8.

Az **általános ingatlanadó** bevezetésének jelenleg nincsenek meg a feltételei, ezért ennek bevezetését 2009-re nem javasoljuk.

A magyar lakásállomány 25%-a hitellel terhelt. A (fő)városi lakások tulajdonosainak jelentős része nyugdíjas (akik az 1990-es évek elején jutottak hozzá a jelenleg is lerobbant állapotban lévő tanácsi lakásokhoz), és a jövedelmi viszonyaik miatt képtelenek lennének az adót fizetni. Ezért lakásukat értékesíteniük kellene, ami viszont az egyszerre megjelenő kínálat miatt csak alacsony áron volna lehetséges, ami az (új és használt) lakás piac összeomlásához is vezethetne.

Nem megoldott az ingatlanadó alapját képező érték megnyugtató meghatározása sem, mivel csak az adásvételi forgalomban résztvevő ingatlanok – manipulált, alulértékelt – árai állnak rendelkezésre, ezek alapján pedig csak igazságtalanul állapítható meg a tulajdonos által soha értékesíteni nem szánt lakás piacinak mondott értéke.

Az egységes ingatlanadó esetén a társadalmi igazságtalanság sem csökkenne, mivel azokat, akik adózott jövedelemből jutottak ingatlanhoz, ugyanaz az adó terhelné, mint azokat, akik eltitkolt jövedelemből szereztek be ezt (bár ez utóbbiak így bekerülnének az adót fizetők körébe).

Nincs meg annak sem az elméletileg indokolható magyarázata, hogy a vállalkozások tulajdonában lévő lakások és egyéb ingatlanok adóztatásánál a könyvszerinti értéket vegyék alapul, mivel ebben az esetben az egységes adóztatás már az elején sérelmet szenvedne.

Az ingatlanadó bevezetése esetén a fenti problémák kezelésére sok különleges mentesítő szabályt kellene alkalmazni, ami átláthatatlanná tenné a rendszert, manipulációra, korrupcióra is széles lehetőséget teremtene, s nagyban megdrágítaná az ingatlanadóztatást.

9.

Teljeskörűen felülvizsgálandó a **környezetvédelmi jellegű díjak (adók)** egész rendszere. Ennek keretében új adók, díjak is bevezetésre kerülhetnek, mások viszont megszüntetendők. Az új szabályoknak egyértelműnek, a megkerülést kizárónak kell lenniük. A fő cél, hogy a környezetet súlyosan szennyező, egészségkárosító tevékenységet folytatók fizessék meg az általuk okozott károk társadalmi kiadásait. Különösen kiemelten kell kezelni a gépkocsi-forgalmat, az energiahordozó felhasználást, a csomagolóanyagok és egyéb hulladékok – ideértve a kommunálist is – környezetkárosító hatásának lassítását, csökkentését, valamint az épített környezetet károsító építési módok megakadályozását.

A Kerekasztal 2008 tavaszán részletesebb javaslatot kíván kidolgozni a környezeti szempontokat jobban figyelembe vevő adórendszeri elemekre. Ezért fenti javaslatát csak általános jelleggel teszi meg abban bízva, hogy a kormányzati egyeztetés 2008 eleji határideje ebben az egy ügyben – fontos közérdekből – 2-3 hónappal kitolódhat. (1. számú melléklet)

B.

Kiemelten fontos feladat az adó- és járulékfizető bázis szélesítése. Ennek lényege: akik (amelyek) nem vagy nem minden bevételük (jövedelmük) után fizetnek adót és járulékot, kerüljenek be az adó- és járulék fizetők körébe.

Ennek érdekében:

1.

A magánszemélyek és foglalkoztatójuk esetében olyan adminisztratív előírások alkalmazása szükséges, amelyek arra kényszerítik a jövedelem eltitkolókat, hogy az eltitkolást ne tehesék meg, s ne legyenek érdekeltek abban, hogy bejelentés nélkül dolgozzanak vagy dolgoztassák őket.

Ennek lehetséges módja az egészségügyi szolgáltatások igénybevételekor a járulékfizetés eddiginél sokkal hatékonyabb és teljes körű online ellenőrzésével érhető el. Elsősorban úgy, hogy amennyiben a szolgáltatást igénybevevő után nem fizettek (nem fizetett) járulékot, akkor az ellátás nyújtása után annak ellenértékét meg kell fizetnie az igénybe vevő magánszemélynek.

Mivel lehetnek – lesznek – olyan esetek, amikor a magánszemély az erőfölénnyel rendelkező munkáltatójával (foglalkoztatójával) szemben nem tudja (nem meri) elérni a TB-hez való bejelentését, ilyen esetekre is ki kell terjeszteni az ingyenes jogsegély rendszerét. Ennek keretében, garanciális szabályokkal korlátozva, lehetővé kell azt is tenni, hogy a be nem jelentett munkavállaló (a foglalkoztatott) a részére számlázott egészségügyi szolgáltatás összegét a foglalkoztatójától követelhesse – s akár azonnali inkasszóval (az egészségügyi szolgáltatóra engedményezve) be is szedje azt.

2.

a)

Az ún. elvárt járulék fizetése alóli mentesülés bejelentését meg kell nehezíteni, mivel a jelenlegi rendszer szerint a havi bér adójának és járulékának bejelentésével minden külön eljárás nélkül bejelentettnek – és a minimálbér kétszeresének járulék fizetése alóli törvényes mentesülésnek – minősül bármilyen összeg.

Ez a megoldás fellazítja, fellazította azt a kedvező járulékfizetési hatást, amely azon alapult, hogy a külön eljárás során bejelentetteknel jobban tartottak az adóhatósági figyelési rendszerétől és annak alapján egy várható ellenőrzéstől.

b)

Az adóhatóság nem ellenőrizte érzékelhető számban a vállalkozások elvárt járulék bejelentéseit és befizetéseit, ezért ezek számát érzékelhetővé kell tenni. Ugyancsak fontos, hogy az ellenőrzésekről és azok hatékonyságáról a tájékoztatás mindennapivá váljék, ami segítené az ellenőrzési „fenyegetettség” fenntartását.

3.

A vagyonosodási vizsgálatnak, mint önállóan elrendelhető ellenőrzési fajtának egyértelműen kell megfogalmazni a törvényi szabályait. A jelenleginél pontosabban szabályozni szükséges mind az adóhatóság, mind pedig az adózó jogait és kötelezettségeit, különös tekintettel arra, hogy az érintettek olyan magánszemélyek, akiktől nem várható el az adózási eljárási szabályok ismerete. A bizonyítás során a szabályozásnak el kell szakadnia a kialakulóban lévő kizárólagos okirati bizonyítást megkövetelő adóhatósági gyakorlattól, mert ez ellentétes a jogállamokban – és a magyarjogrendben is alkalmazott – meglévő szabad bizonyítás elvével⁴. A szabályozásnál egyértelművé kell tenni, hogy amennyiben a bizonyítás megfordul, és az adózónak kell bizonyítania állítását, akkor a bizonyítás módszereit és eszközeit is megválaszthatja.

A vagyonosodási vizsgálatok eddig alkalmazott kiválasztási módszereit átfogóan felül kell vizsgálni. Példa erre, hogy a tagi kölcsön nyújtásának gyanúja eddig viszonylag sok vagyonosodási vizsgálatot alapozott meg, holott ez több esetben nem is volt reális gyanú a vállalkozási mérlegekből nyerhető adatszolgáltatás pontatlansága (például a ki nem vett osztalék tulajdonosi követelésként való megjelenése) miatt.

Ide tartozó kérdés, hogy meg kellene szüntetni a családon belüli készpénz-átruházás és -ajándékozás illetékterhét. E terhek gazdasági racionalitása kérdéses, és befizetésükre általában csak vagyonosodási vizsgálatok alapján, utólag került sor.

Elsősorban azokat indokolt vizsgálatra kiválasztani, akik nagy értékű ingatlant, valamint nagy értékű járművet vásároltak, és az adóbevallásukban az ingatlan, valamint nagy értékű jármű szerzését megelőző 5 adóévben nem volt annyi jövedelmük, ami annak beszerzését nagy biztonsággal fedezné. Szükséges ezen esetekre (de kizárólag csak ezen esetekre) kiterjeszteni az adóvizsgálat elévülési idejét.

---

⁴ Ezt jelenleg csak az ellenőrzés alkalmazza egyoldalúan, a saját állításainak bizonyítása érdekében.

4.

A fokozottabb ellenőrzések azonban nem vezethetnek oda, hogy az adóhatóságnál túlhatalom alakuljon ki a civil szférával szemben. Ennek ellensúlyaként be kell iktatni az adóhatóságtól független civil személyekből álló **adózási tanácsadó (ellenőrző) testületet**, amely széleskörűen eljárhat az adózók által az adóhatóságokkal szemben tett bejelentések, panaszok kivizsgálásában – adótitokra kiterjedően is –, és amely testület jogsértés esetén kellő intézkedési jogkörrel is rendelkezne. A hatékonyság és a társadalmi komolyság érdekében indokolt, hogy e testület tagjait a miniszterelnök kérje fel és nevezze ki.

A gazdaság további fehéritésének érdekében a Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal a kormányzat számára megfontolásra ajánlja a Mezőgazdasági Szövetkezők és Termelők Országos Szövetségének adójavaslatait (2. számú melléklet).

C)

A vállalkozások adminisztrációs terheinek jelentős csökkentése szükséges, mivel ezen a területen az Európai Unión belül minden felmérés szerint kedvezőtlen Magyarország helyzete. Különösen nincs tekintettel a vállalkozások beszámolási rendszere arra, hogy a magyar vállalkozási szerkezetben a vállalkozások – EVÁ-sok nélkül – 95%-a mikro- és kisvállalkozás. Ez pedig több mint 500 ezer vállalkozást, illetve főállású egyéni vállalkozót, valamint 300 ezer kiegészítő tevékenységű vállalkozást, vállalkozót jelent.

A kettős könyvvitelt vezető közel 315 ezer vállalkozás túlnyomó többsége (96,7%-a) olyan mikro-vállalkozás, melynek éves nettó árbevétele vagy mérleg-főösszege nem éri el a KKV törvényben meghatározott 2 millió eurónak megfelelő forintösszeget (500 millió forintot). Ezek tehát annyira „kicsik”, hogy érdekelt külső felek jelentős érdeklődésére (közérdeklődésről nem is beszélve) nem tarthatnak számot. Így az adószemléletű könyvelésnek a magyarországi kis- és mikro-vállalkozások körében mindenképpen létjogosultsága van. Az így kialakuló számviteli nyilvántartások az állam információs igényét korrekciók nélkül kielégítenék, ezáltal csökkentve a vállalkozások adminisztratív terheit, miközben más érdekelt felek információs szintje nem csökkenne a jelenlegi helyzethez képest.

A jelenlegi kettős könyvvitelt vezetők körében javasolt számviteli módszereket, illetve azok lehetséges alkalmazási területeit / adózási (áfa) vonzatait az alábbi táblázat tartalmazza:

Az általános kettős könyvviteltől eltérő módszerek			
Módosított kettős	Pénzforgalmi szemléletű	Bevétel és ráfordítás	Bevétel
		nyilvántartása	
Kisvállalkozás ^a	Mikrovállalkozás ^b	Egyéb vállalkozás ^c	Egyéb vállalkozás ^c
Beszámoló formája: Egyszerűsített beszámoló	Beszámoló formája Adóbevallás (pénzforgalmi beszámoló)*	Beszámoló formája: Adóbevallás (eredményről szóló jelentés)*	Beszámoló formája: Adóbevallás (bevételekről szóló jelentés)*
Csak mérlegcsoportok Választható: - az elhatárolás - a céltartalék képzés - az értékcsökkenés - az értékvesztés - a készletnyilvántartás - a devizás tételek év végi értékelése - a kiegészítő mellék kevesebb adattal Áfa alany	Pénzbevételek és pénzkidadások (pénzforgalmi kettős könyvvitel) - költség=ráfordítás - beszámoló leltár alapján - nincs céltartalék - pénzügyi eredmény egyszerű levezetése, ami egyben az adóalap is. Áfa alany.	Választhatja az áfa alanyiságot ^d .	Nem lehet áfa alany.

^a Kisvállalkozás: 10-50 fő közötti foglalkoztatott létszám és 500 mFt – 2,5 mrd Ft közötti éves nettó árbevétel vagy mérleg-főösszeg.

^b Mikrovállalkozás: 2-10 fő közötti foglalkoztatott létszám és 25-100 mFt közötti éves nettó árbevétel vagy mérleg-főösszeg.

^c Egyéb vállalkozás: 2 fő alatti foglalkoztatott létszám és 25 mFt alatti éves nettó árbevétel vagy mérleg-főösszeg, valamint létszámtól függetlenül az EVA-t választó bármely formában működő (nem egyéni) vállalkozás.

^d Az áfát befizetnie csak akkor kell, ha a negyedév végén több a fizetendő, mint a levonható, függetlenül attól, hogy befolyt-e vagy kifizette-e.

* Csak adóbevallási célra készül,

Felfelé (a bonyolultabb beszámoló készítés és könyvelés) saját döntés alapján választható.

Javaslat az adórendszer környezetvédelmi szempontú átalakítására a Gazdasági Versenyképesség Kerekasztal részére

Összefoglaló

A környezetet súlyosan szennyező, egészségkárosító tevékenységeket folytatók általában nem fizetik meg az általuk okozott károk költségeit. (A témáról hatalmas mennyiségű szakirodalom áll rendelkezésre, köztük az Európai Bizottság és az OECD kutatási anyagai.) Mindez tulajdonképpen támogatásoknak felel meg, amelyek nagy mértékben torzítják az árakat. Ez hibás gazdasági, gazdaságpolitikai döntésekhez vezet minden szinten – az állam, az önkormányzat, vállalkozások és az egyének szintjén egyaránt –, és így ez képezi versenyképességünk javításának egyik legnagyobb akadályát. Tehát az említett költségeket adókkal, díjakkal be kell építeni az árakba. Az így keletkező államháztartási többletbevételeket teljes egészében az élők munkáinak terheinek csökkentésére kell fordítani.

A nemzetközi versenynek kitett, energia- és nyersanyagigényes termelést folytató vállalatok esetében egy ilyen adóreform minden bizonnyal a versenyképesség romlásával jár. Ez önmagában még nem lenne baj, ha ezzel együtt a nemzetgazdaságunk versenyképessége összességében javul. Azonban ebben az esetben várható, hogy az érintett tevékenységek áttelepülnek olyan országokba, ahol számukra előnyösebbek az adózási feltételek. Ez azt eredményezheti, hogy a környezeti problémákat áterheljük más országokra, ami mind környezetvédelmi, mind erkölcsi szempontból elfogadhatatlan. Ezért a környezetvédelmi jellegű adók, díjak kivetésére, illetve emelésére elsősorban az alábbi területeken kerülhetne sor:

1. **Tehergépkocsi-forgalom:** Az országgyűlés idén júniusban határozatot hozott arról, hogy 2009-ben be kell vezetni a tehergépkocsi-kilométer-arányos elektronikus útdíját. Ennek mértéke az előzetes tervek szerint az osztrák díjnak mintegy 40 százaléka, a svájcinak pedig körülbelül 8 százaléka lenne. A díjat – Svájjal ellentétben – csak mintegy 3000–4000 kilométer fő közlekedési útra vetnék ki, nem pedig a teljes 130 000 kilométer közúthálózatra. Mindez gazdasági, közlekedési és környezetvédelmi szempontból egyaránt előnytelen. Az útdíj mértéke első lépésben legalább el kell hogy érje az ausztriai szintet, utána pedig minél előbb fel kell zárkóznia a svájci szinthez. Egyúttal már kezdetben is az ország összes közútjára ki kell vetni.
2. **Személygépkocsi-használat:** Az állam jelentős – mérvadó számítások szerint évente több mint 1400 milliárd forint – támogatást nyújt a személygépkocsi vásárlásához és használatához. (A támogatások kiszámítása a környezeti és egészségi károk, valamint a személygépkocsi-használat elszámolásával kapcsolatos adócsalások figyelembevételével történt.) Ennek a helyzetnek a megváltoztatására az üzemanyagok jövedéki adóját nem célszerű emelni, mert az az üzemanyag-turizmus és -csempészet megugrását eredményezheti. Ezért most elsősorban a személygépkocsi-használat elszámolásával kapcsolatos adócsalások megszüntetésére kell törekedni – annál is inkább, mert az így kieső államháztartási összeg évente mintegy 800 milliárd forintot tesz ki. (Természetesen a gyakorlatban korántsem számíthatunk ekkora bevételre még az összes „kiskapu” becsukásával sem – már csak a kereslet visszaesése miatt sem. Néhány száz milliárd forint többletbevétel azonban mindenképp várható.)
3. **Biztosítás:** A külföldi többségi tulajdonú biztosítótársaságok óriási mértékű nyereséget értek el hazánkban. Ezért célszerű adót kivetni a környezetvédelmi szempontból káros tevékenységek biztosítására (különösen a gépjármű-biztosításra). Ezt indokolja az is, hogy a gépjármű-balesetek költségeinek jelentős része még mindig a társadalombiztosításra, illetve a társadalomra hárul. Ilyen adót Ausztriában már több mint tíz éve sikerrel alkalmaznak.
4. **Légi közlekedés:** A légi közlekedés az egyik legsúlyosabban környezetszennyező közlekedési mód, ugyanakkor óriási rejtett és nyílt támogatásban részesül. A légi közlekedést a tehetősebb rétegek veszik igénybe, tehát a szociális indokok is a támogatás haladéktalan megszüntetését támasztják alá. Ennek egyik módja egy adó kivetése a repülőjegyre. Ilyen adót az EU több tagországában is alkalmaznak, például Nagy-Britanniában, Franciaországban és Máltán. (Ez az

1. sz. melléklet

adó nem tévesztendő össze a repülőtéri díjjal vagy illetékkel, ami nem államháztartási bevétel, hanem a repülőtér, illetve a légi irányítás üzemeltetési költségeinek fedezésére szolgál.)

5. **Háztartási energia:** A háztartási energiafelhasználás terén elsősorban a „negatív adót” vagyis a támogatásokat kell megszüntetni. A jelenlegi támogatási rendszerben a kompenzáció módja nem ösztönöz a takarékosagra, nem mutatja meg a földgáz valódi értékét. Ezért ezt (a gázár-számlán történő ellentételezést) haladéktalanul meg kell szüntetni. Ellentételezésként a családi pótlékot és a nyugdíjakat, indokolt esetben a szociális segély mértékét kell emelni.
6. **Területhasználat:** Több adókedvezmény és egyéb támogatási forma létezik (magánszemélyekre és társaságokra egyaránt), amely mindannyiunk pénzéből gyakran olyan építkezéseket támogat, ami hozzájárul a települések terjeszkedéséhez, továbbá hatalmas többletköltségeket ró az egész társadalomra: egyrészt közpénzen kell új utakat, csatornát, tömegközlekedést stb. biztosítani, másrészt romlik a már korábban kiépített infrastruktúra kihasználtsága, harmadrészt pusztul a természeti környezet. Ezért ezeket az adókedvezményeket és egyéb támogatásokat meg kell szüntetni. A földvédelmi járulék jelenleg olyan alacsony, hogy nem ösztönöz a termőföld, a zöldterületek megőrzésére. Ez szintén egy igen jelentős rejtett támogatás, ami hatalmas nemzetgazdasági károkat okoz, és az e téren rendkívül elterjedt korrupciós ügyleteknek is a táptalaja. Ez a támogatás ugyanazokat a kedvezőtlen jelenségeket ösztönzi, mint az említett adókedvezmények. Ezért a járulék mértékét sokszorosára kell emelni, és a mentességeket meg kell szüntetni.
7. **Építőanyagok:** Az Európai Unió különböző országai egyre inkább védik ásványkincseiket. Ezért a nyugati vállalatok kelet felé mennek, ahol a bányajáradék alacsony, és nincs határozott koncepció a természeti kincsek védelmére. Az építőipari nyersanyagok kitermelésének visszafogását, az újrahasznosítás elterjesztését, a meglévő épületek korszerűsítését az új építések helyett nagy mértékben elősegítené az egyes új (nem újrahasznosított) építőanyagokra (cement, téglák stb.) kivetett adó.
8. **Bányászat:** Jelenleg a kitermelők messze nem fizetik meg azt a kárt, amellyel nem megújuló nyersanyag-kincseink, pótolhatatlan természeti erőforrásaink kitermelésével okoznak. Ezen rejtett támogatás csökkentése céljából egyaránt szükséges a szénhidrogének, valamint az építő- és kerámiaipari nyersanyagok bányajáradékának emelése.
9. **Csomagolóanyagok:** Évente több mint 200 milliárd forint értékű eldobó csomagolás kerül forgalomba, és ez az érték, valamint a mennyiség évről évre nagy ütemben növekszik. Csak a műanyag csomagolásból 2004-ben 3,1 milliárd darab, 2005-ben már 4,6 milliárd darab került kibocsátásra a hazai termelésből. Ezen felül nagy mennyiségben jön be import termékekkel (amelyekre gyakran a túlcsomagolás a jellemző). Ez óriási pazarlás a nyersanyagokkal és hatalmas környezetszennyezést okoz. Ezt a jelenséget hatásosan fékezheti meg egy megfelelő módon és mértékben kivetett adó.
10. **Hirdetések:** Magyarországon évente több mint 200 milliárd forintot költenek gazdasági reklámra. Ezeknek a reklámoknak a jelentős része a környezetet és az egészséget súlyosan károsító tevékenységekre vagy termékek használatára buzdít. Ezáltal sérülnek a fogyasztói érdekek, torzul a piaci verseny, elmarad a fogyasztók tisztességes tájékoztatása. Ezért szükséges a gazdasági reklámok megadóztatása. Egy ilyen adót közgazdaságilag úgy tekinthetünk, mint a gazdasági reklámozás hatására létrejövő negatív externáliák kiküszöbölésének a költségét.
11. **Vállalatok egyedi adókedvezményei (és egyéb támogatásai):** A vállalatoknak nyújtott egyedi támogatások, adókedvezmények nemzetgazdasági szinten nagy valószínűséggel sokkal több kárt okoznak, mint hasznot. Torzítják a piacot, bizonytalanságokat okoznak a gazdaságban, és gyakran súlyosan környezetszennyező tevékenységeket ösztönöznek. Ezért további egyedi (nem normatív) támogatásokat nem szabad adni. (Természetesen az eddig megadott egyedi kedvezményeket, támogatásokat – amennyiben ezek egyébként jogszerűek – meg kell tartani, mert ez felel meg a jogállamiság követelményeinek.)

A MOSZ javaslatai a mezőgazdasági őstermelők adózási szabályainak átalakításához

A mezőgazdasági társas vállalkozások az összes közteherviselési kötelezettségüknek a normatív szabályok szerint tesznek eleget. Ezzel szemben a mezőgazdaság egyéni szektorában, a másfél évtizede csak toldozott-foldozott közteherviselési rendszer következtében indokolatlan – sok esetben visszaélésre alkalmas – engedmények alakultak ki. A jelenlegi helyzetet az jellemzi, hogy míg a mezőgazdaság társas- és egyéni szektora közel egyenlő arányban részesedik az előállított termelési értékből és jövedelemből, addig a társas szektor közteherviselési terhe mintegy tízszerese az egyéninek.

A mezőgazdaság társas szektorával szemben méltánytalan versenyelőnyt élvez az egyéni szektor. E szektor engedményeinek jelentős része elvtelennek minősíthető, nemcsak a társas szektor, hanem a nemzetgazdaság összes szereplőjével szemben. Az ellenőrizhetetlen engedményrendszer következtében jelentős a szürke- és feketegazdaság súlya.

Alaphelyzet - Az őstermelő, kistermelő jelenlegi fogalma

Őstermelő: az a 16. életévét betöltött magánszemély, aki nem egyéni mezőgazdasági vállalkozó, és

- a jogszabályok szerint regisztrált,
- őstermelői igazolvánnyal rendelkezik,
- saját gazdaságában foglalkozik a törvényben felsorolt tevékenységekkel (ideértve a termőföldről szóló törvény szerinti családi gazdálkodó magánszemélyt és e magánszemélynek a családi gazdaságban nem foglalkoztatottként közreműködő családtagjait is),
- árbevételének felső határa nincs.

Kistermelő: az az őstermelő, akinek az adóévben megszerzett bevétele a **7 millió forintot** nem haladja meg.

A kistermelő évi 600 ezer forint bevételig adómentességet élvez.

A visszaélésekre lehetőséget adó szabályok:

- a „szétírás” intézménye: például egy 5 fős családnál az 5x600 ezer forint = 3 millió forint adómentes bevétel. (Eközben lehet, hogy csak 1-2 fő a ténylegesen közreműködő, azaz őstermelő),
- az „egyszerűsített adóbevallási lehetőség”: személyenként, illetve családtagonként 4 millió forint bevételig elégséges csupán 20 % költségnyilatkozatról nyilatkozni. Egy 5 fős családnál 5x4=20 millió forint bevételig elégséges összesen 4 millió forint értékű költségnyilatkozatról nyilatkozni. A valóságban ekkora bevétel elérésére érdekében – termelési ágazattól függően, 40-60 % közötti anyagköltség hányaddal számolva – átlagosan legalább 10 millió forint értékű anyagfelhasználás szükséges.

Megoldási javaslat

A jelenleginél alapvetően igazságosabb közteherviselés kialakítását szorgalmazzuk a mezőgazdaság őstermelői szektorában. Nem célunk e szektor közvetlen adóbefizetésének növelése, de e szektor árutermelő gazdaságai esetében is meg kell valósítani a számlás anyagbeszerzés és értékesítés feltételrendszerét.

Hangsúlyozzuk, hogy nem értünk egyet azokkal az – eddig más csatornán keresztül megismert – elképzelésekkel, hogy az őstermelői adóztatásnak az adóreform során történő megváltoztatása az átalányadózás intézménye a jelenleginél nagyobb teret kapjon.

A rendszer általunk javasolt átalakítása az „árutermelő” kategóriák kialakítására, meghatározott méret (bevétel) felett a vállalkozóvá válás feltételeinek a meghatározására, a működés számon kérhető feltételeinek megteremtésére és az ezeknek megfelelő ellenőrzési rendszer kiépítésére irányul.

Javaslataink röviden az őstermelői, vállalkozói kategóriákra, értékhatárookra, főbb feltételekre

Javaslatainkat a ma létező kategóriák, értékhatárok, feltételek figyelembe vételével tesszük meg, megfelelő átállási időszak biztosítását tartjuk szükségesnek.

Alkalmi kistermelő

Ma - Csak alkalmi feleslegét értékesíti, ha az éves árbevétele nem éri el a 600 ezer forintos értékhatárt, adómentes, bevallásra nem kötelezett.

Javasoljuk

- **egy** közös háztartásból csak **egy** személy választhassa,
- bevallási kötelezettsége, adó-, járulék- és más fizetési kötelezettsége nincs, de támogatásra, kompenzációs felárra sem jogosult,
- státusza az egyéb szociális ellátásra való jogosultságait nem érinti.

Árutermelő kistermelők

Ma - Az alkalmi kategória értékhatárát túllépő, bevallásra is kötelezettek, akiknek e tevékenységből származó bevételük nem (közös igazolvány esetén egy főre vetítve sem) haladja meg a 7 millió forintot.

Az elért értékhatároktól és választható adózási módoktól függően teljesítik

- egyszerűsített bevallással,
- tételes elszámolással,
- átalányadózással.

Javasoljuk

- **Az egyszerűsített bevallásban nyilatkozó kistermelő** adja meg éves árbevételét, a költségeinek számlákkal, bizonylatokkal alátámasztható összegét. Korlátozni szükséges, hogy közös igazolvánnyal legfeljebb hány fő választhassa ezt a módszert.

Amennyiben a bevétel a 25 millió forintot meghaladná, csak tételes elszámoláson alapuló adóbevallás választható.

- **A tételes bevallást választó kistermelő** adja meg éves bevételét, költségeinek számlákkal, bizonylatokkal alátámasztható összegét, valamint az igazolás nélkül elszámolt kistermelői költségátalány összegét is. Közös igazolvány esetén az előzőekben leírtak lennének érvényesek.
- **Az átalányadózást választó kistermelő** a bevallás mellett szolgáltatson adatot bevételeiről, igazolható költségeiről.

Közös igazolvány esetén az előzőekben leírtak lennének érvényesek.

Amennyiben két egymást követő évben nincs legalább 50 %-os számlával igazolt költségszintje, úgy az átalányadózásra való jogosultságát elveszíti.

Árutermelő őstermelők és a vállalkozói értékhatárok

Ma - A 7 millió forintot meghaladó adóévben megszerzett bevétel a kistermelői státusz elvesztését jelenti, az őstermelői státusz megmarad a felső értékhatár korlátozása és érdemi kontroll nélkül.

Javasoljuk

A 7 millió forint bevételt meghaladó /mai nomenklatúra szerinti/ őstermelőt – ténylegesen elért bevételétől függően – a következő három kategória valamelyikébe kell besorolni.

Árutermelő őstermelő

Státuszuk az adóévben egyénileg megszerzett 15 millió forint éves bevételhatárig tartható. Ezen értékhatár túllépése esetén, 30 napon belüli bejelentési kötelezettség mellett, az adóévet követő évre már kötelesek a mezőgazdasági őstermelői igazolvány helyett az egyéni vállalkozói igazolvány kiváltására.

Eva alany egyéni vállalkozók

A 15 millió forintos bevételi értékhatárt túllépő őstermelőknek, mint új mezőgazdasági egyéni vállalkozóknak, lehetővé kell azt tenni, hogy vállalkozói tevékenységükre az eva alanyiságot is választhatják. Az eva alanyiság 25 millió forint összes bevételig választható és tartható.

Mezőgazdasági egyéni vállalkozók

A 15 millió forintos őstermelői értékhatárt, vagy a 25 millió forintos eva határt túllépő, mezőgazdasági tevékenységet végző magánszemélyek választhatják, akkor, ha a tevékenységüket nem szüntetik meg. Ettől függetlenül a módszer, kezdő egyéni vállalkozóként is választható, az általános szabályok szerint.

Javaslatunkhoz kapcsolódó jogszabályok, hatályba léptetés

A forgalmi adóban a kompenzációs felár rendszerét úgy kell átalakítani, hogy az által a felár valóban és kizárólag a regisztrált árutermelőkhöz kerüljön. Az ehhez szükséges technikai részletszabályokat ennek megfelelően kell kialakítani.

2. sz. melléklet

Javaslatainkhoz természetesen szükséges még a háttérjogszabályok pontosítása is (pl. a szétírások kizárása miatt az új igazolvány kiadása legyen térítésmentes, szükséges még a regisztrációs szabályok, nyilatkozattételek átfogalmazása, stb.) és fontos rendelkezni az új szabályok miatt az átmenetről is.

Hatálybalépés: 2009. január 1-jétől történne azzal, hogy az új, módosított rendelkezéseket **2010. január 1-jétől** kell kötelezően alkalmazni.

Budapest, 2007. október 18.